

NIEUWS VAN DE IWP ZORGARBEIDSINNOVATIE

2014-2

Korte inhoud:

1. Digitaal platform van ZON netwerk gaat leernetwerk Onderwijsvernieuwing ondersteunen
2. Kleine zorgondernemers als voorbeeld voor nieuwe rollen zorgprofessionals
3. Verslag eerste bijeenkomst Raad van Advies IWP op 5 maart
4. IWP- Onderzoek naar value-added chains en de nieuwe rol van zorgprofessionals

Digitaal platform van ZON netwerk gaat IWP-leernetwerk Onderwijsvernieuwing ondersteunen

Vanuit het ZON netwerk wordt in IWP-verband een leernetwerk Onderwijsvernieuwing ontwikkeld. Dit leernetwerk zal worden ondersteund door een digitaal platform, waar discussies kunnen plaats vinden en data kunnen worden verzameld voor onderzoek.

In de afgelopen maanden is een pilot uitgevoerd met verzorgenden en verpleegkundigen die naast hun werk in de zorgpraktijk een opleiding volgen en zelf in de praktijk ook stagiaires begeleiden. In het kader van hun opleiding deden zij literatuuronderzoek naar dilemma's rond zorg en techniek, met de focus op de toepassing van sensortechnologie en medicatieverstrekking.

Vanuit de literatuur formuleerden zij dilemma's zoals:

- alarmering door sensortechniek verstoort het werken
- door sensortechniek wordt de kloof tussen arts en verzorgende kleiner
- de kennis over klinisch redeneren van de verzorgende stijgt door sensortechnieken
- door de invoering van sensortechnieken krijg je meer verantwoordelijkheden
- de zorgvrager is verantwoordelijk voor zijn eigen medicatiegebruik
- de veiligheid van de zorgvragers wordt door medicatieverstrekking op afstand niet goed gewaarborgd doordat de zorgvragers medicatiefouten kunnen maken
- mantelzorgers kunnen de verantwoordelijkheid voor het geven van medicatie overnemen van de professional
- het is de verantwoordelijkheid van de verpleegkundige om kennis te hebben van technologische ontwikkelingen
- door medicatie op afstand aan te reiken wordt het contact tussen verpleegkundige en arts minder
- verpleegkundigen mogen via de webcam altijd bij zorgvragers meekijken ongeacht het tijdstip

Op het digitale platform werd over deze stellingen gediscussieerd, waarbij gekeken werd naar de beïnvloeding van meningen of wel het leereffect van dit leernetwerk. In deze pilot werd dit leereffect gesignaleerd en de ervaringen worden nu gebruikt voor de ontwikkeling van het leernetwerk dat na de zomer van start kan gaan. Interessant is dat de collegiale beïnvloeding organisatie-overstijgend op werkvloerniveau plaats vindt en niet via de hiërarchische lijn. Bij de verdere uitwerking wordt ook bekeken hoe teamleiders, managers en docenten hun rol via dit digitale platform kunnen vervullen.

Het ZON netwerk is een innovatie netwerk voor Noorderlijke MBO en HBO zorg- en welzijnsopleidingen. Dit netwerk gaat binnen de IWP een leernetwerk voor onderwijsvernieuwing oprichten en uitvoeren. De focus voor dit netwerk is de vertaling van de nieuwe professionele rollen en cultuur van het nieuwe werken naar innovaties in de beroepsopleidingen.

Informatie over deelname : Jelly Zuidersma, email j.zuidersma@netwerkzon.nl

Kleine zorgondernemers als voorbeeld voor nieuwe rollen zorgprofessionals

Veel zorg- en welzijnsorganisaties worstelen met de rol- en cultuurveranderingen die hun professionals (moeten) doormaken. In de kennisdeling van de IWP komen veel praktijkvoorbeelden naar boven die dit illustreren. Als voorbeeld : bij de verhuizing van een regionale zorginstelling naar een nieuw gebouw, waar de nieuwe concepten in de zorg vertaald waren in de bouw en inrichting, bleken de cliënten eerder gewend te zijn aan de nieuwe (cliëntgerichte) situatie dan de medewerkers... De huidige transities die in de sector zorg & welzijn plaatsvinden hebben grote impact op alle zorgaanbieders, met name in de lichtere zorg, (ambulante) begeleiding en dagbesteding voor kwetsbare ouderen en mensen met beperkingen. Niet alleen financieel, maar vooral ook in de organisatie- en cultuurveranderingen die nodig zijn om die transities te overleven. De reguliere (grote) zorgorganisaties in de care-sector lijken hiermee de grootste problemen te hebben.

In de IWP Zorgarbeidsinnovatie zijn we een vooronderzoek gestart naar de situatie rond rol- en cultuurveranderingen in grote reguliere care instellingen en willen deze gaan vergelijken met de situatie bij kleine zorgondernemers. Kleine stichtingen, coöperaties of ZZP-netwerken die een kleine groep cliënten bedienen. Dit zijn meestal private niche-spelers waar het vaak gaat om familie/ouder initiatieven die geleid hebben tot vormen van wonen, zorg en dagbesteding die heel direct aansluiten bij de vraag van cliënten en hun familie. Bij deze zorg&welzijns aanbieders ligt de kracht in de daadwerkelijk rondom de cliënt georganiseerde zorg- en dienstverlening. Rol en cultuur van de (zelfstandige) medewerkers zijn hier al op aangesloten. Grote instellingen kunnen hier dus wat van leren.

Zorgboerderijen

Er zijn meer dan 1000 zorgboerderijen in Nederland, waarvan ruim 150 in de drie Noordelijke provincies (zie website www.bezinn.nl). In tegenstelling tot grote zorgaanbieders hebben zorgboerderijen door kleinschaligheid weinig overhead. Naast de traditionele doelgroepen zijn ze door de aard en de kwaliteit van de zorg ook aantrekkelijk voor dementerende ouderen (Bruin, S. de e.a. 2013 Factsheet Gemeenten en Zorgboerderijen. Bilthoven, RIVM). Er is dus zeker marktperspectief voor zorgboerderijen ook onder de gewijzigde WMO. Zorgboerderijen verenigen zich meer om te voldoen aan de behoefte aan professionalisering en kwaliteitsbewaking. Tevens maakt regionale samenwerking het eenvoudiger zich te positioneren in de markt en de samenwerking te organiseren met overheid en andere zorgaanbieders.

Naast deze sterkte van de kleine zorgondernemers zijn er natuurlijk ook zwakten en bedreigingen. Die liggen vooral in het inkoopproces en in de borging van kwaliteit. Het gaat dan om de positie die deze kleine ‘zorgmiddenstanders’ innemen in het krachtenveld van inkoop en aanbesteding. Daarbij mag ook worden verwacht dat gemeenten bij hun inkooptoewijzing meer gaan vragen om kwaliteitsgaranties volgens bepaalde standaardnormen en dat betekent voor deze kleine spelers dat zij zich ook op dat punt moeten gaan verantwoorden. Niemand weet nog hoe het krachtenveld zich zal gaan ontwikkelen en wat daarin de positionering van deze kleine private zorg- en welzijn ondernemers zal kunnen zijn. Het zou immers zeer te betreuren zijn als de vele goede kleine zorg- en dagbestedingsvormen in de knel zouden komen en cliënten zo ongewild de dupe zouden worden van de transitie.

In de IWP Zorgarbeidsinnovatie proberen wij netwerklere te ontwikkelen. Kleine zorgaanbieders kunnen hun voorbeeldrol in vraaggestuurde zorg inbrengen en kunnen weer leren van grotere zorgaanbieders hoe kwaliteit geborgd en verantwoord kan worden. Daarom gaan we in IWP-verband een onderzoek starten naar deze kleine zorgaanbieders en hun professionele rolvervulling en positionering. Daarnaast gaan we deze vormen van zelfstandige zorgarbeid in verband brengen met gewenste zorginnovaties.

Om de vraagstellingen verder in kaart te brengen wordt medio 2014 een bijeenkomst georganiseerd voor kleine zorgondernemers.

Verslag eerste bijeenkomst Raad van Advies IWP op 5 maart

Eind 2013 is een Raad van Advies voor de IWP Zorgarbeidsinnovatie samengesteld. De samenstelling is zo gekozen dat elk lid een ander perspectief op zorgarbeidsinnovaties inbrengt. Op 5 maart vond de eerste bijeenkomst van de Raad van Advies plaats.

Tijdens deze eerste bijeenkomst van de Raad van Advies van de IWP werden de leden geïnformeerd over de start-up activiteiten en vond een gedachtewisseling plaats over de rol en inbreng van de Raad van Advies. Voor een inhoudelijke bijdrage was dr Lineke verkooijen uitgenodigd. Zij is lector bij hogeschool Windesheim-Lelystad waar zij onderzoek doet naar de beweging van collectieve inspraak naar individuele invloed van cliënten op zorglevering en zorgbeleving.

Zij ging in op vraagsturing als motor voor cultuurverandering. De systeemwereld van organiseren en managen is tot nu toe meestal leidend in de zorg en daarin staat niet de cliënt centraal maar de organisatie. Om de leefwereld van de cliënt centraal te stellen is een cultuuromslag nodig. Zelfsturing van zorgprofessionals is geen garantie voor invloed van de cliënt. Van belang is dat er een visie is op zelfsturing van de cliënt. De omslag van professioneel perspectief naar klantperspectief vraagt om een cultuurverandering. Als illustratie gaf zij het OER-model (Ondersteuning Eigen Regievorming) dat zij tijdens haar promotie onderzoek heeft ontwikkeld. Met de leden van de Raad van Advies ontstond een levendige discussie waarbij ook andere wegen van klantfocus naar voren werden gebracht.

Vanuit de Raad van Advies zijn na deze bijeenkomst diverse suggesties binnengekomen voor andere onderwerpen waarde Raad van Advies over van gedachten zou willen wisselen. Deze worden in de verdere programmering meegenomen.

De volgende bijeenkomst van de Raad van Advies is op woensdag 25 juni 2014.

De Raad van Advies van de innovatiewerkplaats Zorgarbeidsinnovatie is ingesteld om tijdens het onderzoeks- en innovatietraject vanuit meerdere perspectieven van zorg en arbeid te kunnen reflecteren op de bevindingen en vervolgens een bijdrage te kunnen leveren aan de kennisdeling en -ontwikkeling cq de meningsvorming over best practices, oplossingen en vervolgtrajecten.

IWP- Onderzoek door Kenniscentrum Arbeid

Het Kenniscentrum Arbeid wil aansluiten bij de onderzoeksvraag van deelnemende instellingen en bedrijven en kan daarbij diverse onderzoeksmethoden hanteren. Het kenmerk van innovaties is dat al doende inzichten wijzigen. Zo is de inzet op interventieonderzoek bij care-instellingen niet effectief gebleken omdat de werkelijkheid van deze instellingen door de toenemende externe en interne druk, complexiteit en (bestaans)onzekerheden gekleurd wordt en bestuurders en managers alle aandacht moeten richten op interne processen van reorganisatie, bezuinigingen en soms ook ontslag. De methode van organisatie-overstijgende leernetwerken is bruikbaar, maar moet selectief worden toegepast. De dataverzameling moet deels op andere manieren plaats vinden en daarvoor moeten we aansluiten op andere vragen zoals bijvoorbeeld efficiency in ketenzorg (value-added chains). Het IWP onderzoek gaat zich in de 2de helft van 2014 richten op:

- De ontwikkeling van leernetwerken via een digitaal platform (digitale dataverzameling en interventies)
- Eyescan als value-added chain organisatie die zich richt op een specifiek patiëntensegment met in hoge mate gestandaardiseerde processen en daarop afgestemde waarde proposities en professionele rollen (dataverzameling en interviews)
- Samenwerkings- en ondersteuningsvormen voor kleine zorgondernemers en hun relatie met grotere reguliere zorgaanbieders in hun regio (kwalitatief onderzoek door interviews)

Het Kenniscentrum Arbeid van de Hanzehogeschool Groningen doet onderzoek naar transitie op de arbeidsmarkt. Door allerlei maatschappelijke en technologische ontwikkelingen veranderen functies in de zorgsector. Ook verdwijnen er banen, terwijl er tegelijkertijd andere banen bijkomen. Namens het kenniscentrum is Louis Polstra (lector Arbeidsparticipatie) verantwoordelijk voor het onderzoek binnen de IWP.

Contact via IWP-projectleider Noor van Leeuwen / vanleeuwen@nlprojecten.nl / 06-10 170 970